

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 64. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359987168/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

«Ifald jeg ikke kan berøve mig Livet, tør jeg heller ikke udsætte mig for en sandsynlig Død, og alle Eders Hælle er da kun Forbrydere. Den Befaling, I giver dem, retfærdiggør dem ikke. I har ikke Ret til at sende dem i Døden, hvis de ikke har havt Ret til at give deres Samtykke dertil. Ifald jeg ikke over mig selv har denne Ret til Døden, hvem har da givet den til Samfundet? Har jeg afstaaet, hvad jeg ikke besad? Hvilket vanvittigt Samfundsprincip har I opfundet, som forklarer, at jeg til min Undertrykkelse har afstaaet en Ret, som jeg ikke besad til at undslippe fra Undertrykkelsen?»

Jeg har engang for mange Aar siden i en Afhandling om den tragiske Skæbne lagt lignende Ord i Selvmorderens Mund: «Den, der sukker under Eksistensens Lidelser, kan anklagende vende sig imod sin Skæbne og sige: hvorfor blev jeg født, med hvad Ret, hvorfor spørges vi ikke? Var jeg bleven spurgt, og havde jeg vidst hvad det var at leve, jeg vilde aldrig have givet mit Samtykke dertil. Vi er Alle som Mænd, der mod deres Vilje presses til Matroser, men den Matros, der er bleven presset og uden sit Samtykke ført til Skibet, han betragter sig ikke som forpligtet til at blive derpaa; naar han ser sit Snit vil han desertere. Indvender man, at jeg har nydt det Gode i Livet, og derfor nu maa taale det Onde, da svarer jeg: De Livets Goder, den Barndommens Lykke f. Eks., som jeg nød, og ved hvis Modtagelse jeg siges at skulle have givet mit Minde til at leve, disse Goder modtog jeg, lidet anende at det var Haandpenge; derfor binder disse Haandpenge mig ikke. Jeg vil ikke bryde Skibets Mandstugt, ikke myrde mine Kammerater eller lignende, jeg vil kun det ene jeg har Ret til, Friheden, da jeg aldrig har forpligtet mig til at blive.»

Her er selvfølgelig ingen Anledning til at drøfte Spørgsmaalets Væsen. Hvorvel jeg ikke tror, at man kan anføre Andet mod Berettigelsen af Selvmord end Pligterne mod andre Mennesker, saa belvivler jeg for min Part ingenlunde, at dette Hensyn i mangfoldige Tilfælde er fuldkommen tilstrækkeligt og fyldestgørende. Iøvrigt overlader jeg ganske Moralisterne dette Spørgsmaals Besvarelse. Jeg skildrer og forklarer kun rent naturhistorisk en Sjælstilstand som faktisk har vist sig og gjort sig gældende i Litteraturen. Thi *Obermann* og *Werther* er ikke de eneste Bøger fra hin Tid, i hvilke Selvmordet fremstilles eller drøftes. Atala dræber sig selv, René forhindres kun

af sin Søster Amélie, der fatter Mistanke, fra at udføre det Selvmord, han har besluttet, og vi saa, at han etsteds med næsten Schopenhauersk Livsforagt forhaaner Kjærligheden til Livet som en Mani. Selvmords-Overvejelserne er da Lighedspunkter mellem de to saa forskellige Skribenter, Chateaubriand og Sénancour, og stempler deres Hovedværker med Tidsalderens Segl.

Forfatteren af Obermann formede sin Helt i sit eget Billede; derfor er det maaske ogsaa, at han lader ham ende med den Beslutning at blive Forfatter. «Hvad Udsigt til Held vil jeg have?» siger Obermann. «Hvis det ikke er nok at sige noget Sandt og stræbe at udvikle det paa en overbevisende Maade, vil jeg ingen Lykke gøre, det er vist. Gaar kun først, I som forlanger Øjeblikkets Hæder, Selskabssalens Hæder, gaar først, alle I som er rige paa Ideer, der varer en Dag, paa Bøger, som tjener et Parti, paa Fif og Midler, som gør Effekt. Gaar først, I forførelse og forførte Mennesker; det gør mig Intet, I glemmes hurtigt, og det er godt, at I har Eders Tid. Jeg for min Del anser det ikke for nødvendigt at blive paaskønnet i sin Levetid, med mindre man er fordømt til den Ulykke at skulle leve af sin Pen».

Sénancour har i disse Ord givet sin egen literære Trosbekendelse og varslet sin egen Skæbne. Han blev aldeles overset af sin Samtid; han blev ikke paaskønnet, imedens han levede, og det skønt han netop var stød i den Ulykke at have sin eneste Indtægtskilde i sin Pen. Men da den romantiske Skole opstod i Frankrig, kom han til Ære. Hans simple Markblomster blev af den romantiske Kritik bundne i Buket med Chateaubriands og Fru de Staëls Passionsblomster og Roser. Og han fortjente den Opmærksomhed, han vandt. Thi han er en af Emigrantlitteraturens ejendommeligste Aander, Naturdyrker som en ægte Lærling af Rousseau, tungsindig som en ægte Beundrer af Ossian, fuld af Livslede som en ægte Samtidig af Chateaubriand. Han er rent moderne i sine teoretiske Anskuelser om Religionen, Moralen, Opdragelsen og Kvindens Samfundsstilling, han er rent tysk romantisk i sit Følelsessvælgeri, sin Ørkesløshed og i den ubeskrivelige Sky, han nærer for at røre ved Virkeligheden, som skulde han brænde sig paa den; han er endelig fransk romantisk ved selve Blandingen af Frisind og overvættets Ømtaalighed, af Sværmeri og forfintet Sanselighed, en Blanding, man en Snøs Aar efter i den franske Literatur